

ma bezitten, wat stelt dat nu voor principieel verschil? Kan aan de Vrije Universiteit nooit een consilium abundi gegeven worden? En heeft zij daardoor haar karakter van Hoogeschool verloren, of is haar onderwijs daardoor geen wetenschappelijk onderwijs? Wanneer aan de Theologische School personen als student moesten worden ingeschreven, die begeerte hadden en voornemens waren, dienaar des Woords te worden, ook ondanks zij het genoemde diploma niet hadden kunnen behalen, dan zou daardoor het karakter van het onderwijs aangetast en verlaagd worden. Nu niet. En zulk een zaak nu noemen ten bewijze daarvan, „dat er een principieel verschil van karakter bestaat tusschen deze Theologische faculteit en de Theologische School onzer Kerken”, en dat de Theologische School geen Hoogeschool is, moet toch wel groote verbazing wekken.

En dat is ook het geval met de bespreking der geldquaestie. „De Faculteit te Parijs wordt financieel in stand gehouden door private offervaardigheid en voorts door bijdragen van de Lutherische en Gereformeerde Kerken welke verzameld en beheerd worden door een zelfstandige vereeniging... Zooals ook de Theologische faculteit der Vrije Universiteit gedragen wordt door private offervaardigheid en door vrijwillige collecten der Kerken, maar deze gelden niet in den vorm van salarissen of pensioenen door de Synode of hare Curatoren worden uitgekeerd, maar gestort worden in de kas van een zelfstandige vereeniging, die voor de salarissen zorgt.”

Wat zal men daarvan zeggen? Wat maakt dat voor wezenlijk verschil inzake het wetenschappelijk karakter van deze onderwijsinrichtingen? Zijn de collecten voor de Theologische School niet vrijwillig? Zijn die voor de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit niet evengoed vastgesteld als die voor de Theologische School? Komen aan de Theologische School geen gelden van private offervaardigheid toe? Zijn de Hoogleraren aan de Vrije Universiteit financieel vrijer en veiliger dan die van de Theologische School? Moeten deze laatste opzien naar de Curatoren der Theologische School als hunne broodheeren, met wie zij dus in hun wetenschappelijk onderwijs rekenen moeten om het hun naar den zin te maken, op gevaar van anders hun salaris gekort of ingehouden te zien? En zijn de Curatoren der Theologische School in dezen zooveel minder te vertrouwen dan de betaalsheeren van de Hoogleraren der Vrije Universiteit, zoodat zij het wetenschappelijk karakter van het onderwijs der Hoogleraren in hunne macht zouden willen hebben door de salarissen? Zijn er over en weer geene bepalingen vastgesteld, en zijn het over en weer geen eerlijke menschen, die over de financiën gaan?

En wat verder deze quaestie der gelden betreft: zijn de inkomsten der Vrije Universiteit nu beter gewaarborgd, nu zij voor een deel niet komen uit collecten der kerken, maar uit private offervaardigheid? Waar zou de Vrije Universiteit blijven, wanneer de Kerken ophielden voor haar te collecteeren? Waarom moeten de Kerken als gevaarlijk voor de wetenschap, wanneer zij een inrichting voor wetenschappelijk onderwijs instandhouden, en wetenschappelijk minderwaardig in vergelijking met de Overheid en eene Vereeniging van in meerderheid niet wetenschappelijk gevormde personen, voorgesteld worden?

...

Dr H. H. Kuyper heeft in zijn besproken artikel dus niet aangetoond, dat er een principieel verschil van karakter in wetenschappelijk opzicht en betreffende den aard van het onderwijs is tusschen de Theologische School te Kampen en de Theologische Faculteit te Parijs, zoodat de Theologische School in dat opzicht geen Hoogeschool zou zijn.

Het punt van het wetenschappelijk karakter van het onderwijs, dat het eenige punt is, waarop het hier aankomt, heeft hij niet eens aangeroerd, om wel en slechts allerlei zaken te bespreken, die voor dit punt van weinig of geene, en althans niet dan van ondergeschikte, waarde zijn.

De stelling, dat eene Synode aan de Theologische School niet het recht tot promotie moet verleenen, maar wel haar vergunnen, het aan die School als inrichting voor hooger, wetenschappelijk, onderwijs inherente recht van promotie ook betreffende doctorale graden, uitte oefenen in het belang van die Kerken en de betere beantwoording van die School aan hare roeping, om „de geheele Theologische vorming, de vorming van de wetenschappelijke studie der Theologie” te geven, blijft onverwikt staan.

Het is de plicht der Kerken hare belangen ook in dezen recht te bevorderen.

Wanneer Dr H. H. Kuyper betreffende het promotierecht van de Theologische Faculteit te Parijs schrijft, dat hij „aanwees, hoe ze het recht om doctorale graden te verleenen kreeg en behield, ook nadat het verband met het lichaam der Universiteit door den Staat verbroken werd”, moet dit laatste betwist worden wat het recht betreft op het standpunt van hen, die, zooals Dr H. H. Kuyper, beweren, dat eene inrichting voor hooger

onderwijs alleen in verband met eene Universiteit promoveeren mag. Want als dan die band met eene Universiteit verbroken is, is dat recht vervallen. Of dat verscheuren van dien band niet door die inrichting gewenscht werd, doet hier niet ter zake. Het was dan toch de wettige overheid die hier den band losmaakte. En cessante causa, cessat effectus. Het is onlogisch en verlooping van eigen principe, wanneer men, meenende dat eene Theologische Faculteit of Theologische School alleen in verband met eene Universiteit doctorale graden kan of mag verleenen, toch zulke graden verleent en aanneemt, ook wanneer dat verband met eene Universiteit losgemaakt is.

Zooals ik reeds zeide, deel ik die meening niet. Ik acht haar principieel fout. Eene inrichting voor hooger onderwijs, Faculteit, School, moet in zichzelf het recht tot verleening van doctorale graden hebben, en anders kan niets en niemand haar dat recht verleenen, ook geen verband met andere Faculteiten of Scholen.

Maar wie eenmaal deze m.i. principieel foutieve meening van het noodzakelijk verband met eene Universiteit heeft en propageert en daarmee de uitoefening van het recht tot verleening van doctorale graden door de Theologische School bestrijdt, dient consequent te zijn, en dus zulken doctoralen graad te weigeren van eene inrichting, die niet (meer) met eene Universiteit in verband staat, hoezeer hij ook dien doctoralen graad op prijs zou stellen en begeeren.

Handelt hij anders, en aanvaardt hij dan toch van zulk eene inrichting den doctoralen graad, dan is dat onlogisch, en dan vervalt daarmee eigenlijk het recht van oppositie tegen de uitoefening van het recht tot verleening van doctorale graden door de Theologische School te Kampen.

Kampen, 8 Mei 1935.

S. GREIJ DANUS.

Geen tegenstellingen maken, die niet bedoeld zijn.

In „Utrechtsche Kerkbode” zegt Dr H. Kaajan, blijkbaar in terugslag op recente gebeurtenissen:

Toen in 1931 het 400-jarig bestaan van het Gereformeerd Collegium (Theologische School met gymnasium) te Papa in Hongarije gevierd werd, togen ook enige Hoogleraren der Theologische School van Kampen, officieel afgevaardigd, naar Papa om de feestviering aldaar bij te wonen. Aan deze school te Papa was echter ook professor Antal verbonden, dien ik heb leeren kennen als modern theoloog. Maar men zweeg in alle toonaarden. Niemand schoot het harnas aan om de tocht der Kamper Hoogleraren te diskwalificeeren.

Ja, wat geschiedde?

Bij deze gelegenheid ontvingen de Hoogleraren professor Bouwman en professor T. Hoekstra, professoren aan onze kerkelijke Hoogeschool, het eereprofessoraat van de Theologische Hoogeschool te Papa. Ook toen zweeg men in alle talen. Niemand blies de bazuin.

Maar nu?

Tot zoover Dr Kaajan.

Ik plaats hier enkele opmerkingen tegenover.

a) Men moet niet tegenstellingen maken, die niemand van wie zich tot nu toe uitspraken, bedoeld heeft. Sommigen vertoonen de neiging, elke bespreking, waarbij personen van de V. U. betrokken zijn, te maken tot een tegenstelling Kampen-Amsterdam, wanneer het geval wil, dat iemand uit Kampen zich in de bespreking heeft laten gelden. Op die manier bederft men de sfeer; en straks wordt wie iets zegt, in een hoek gedrongen, waarin hij niet staat. Met het gevolg, dat een bepaalde groep menschen niet meer luistert; dat men met stemmingen werkt.

b) Is dit gevaarlijk, het is voor de gauw vergetende schare ook een verandering van het eerblijk-zien. Waarom is het niet tegen de V. U., als Prof. Dr J. Waterink Prof. Vollenhoven voor het forum bestrijdt inzake studeerkamerkwesities, en is het ineens een zaakje Kampen-Amsterdam, als ik antwoord geef op een artikel van Prof. Hepp, of spreek over den Calvinistenbond?

c) Indien in 1931 een fout gemaakt mocht zijn (zie echter onder e), is dit dan reden om een aanwijzen van een fout in 1935 te verbieden? Is dat zwijgen in 1931 opzet geweest? Och, we hebben maar aangenomen, dat degenen, die thans zoo juichten, in die dagen vergeten hebben, te feliciteeren... We dachten niet aan opzet.

d) Wil men goed onderscheiden? Er is — zoover ik weet — niemand, die zijn tijd vermorst heeft met critiek op één der vele programapunten der Parijsche herdenking, in casu: de eerepromoties. Ik ken wel iemand, die deze zaak heeft in verband gezet met een Heraut-citaat van lang vervlogen tijd over „facultés de théologie”. Maar ik ken niemand, die over dat éene programapunt der Parijsche Calvin-herdenking critisch sprak. Men moet dien éne dat ook niet aanwrijven; het is al erg genoeg, als de massa veel slordig-lezers bevat. Er is gesproken over de Parijsche herdenking als totaal: het samenkomen van „vrijzinnig” en „calvinist”, niet (als in Genève indertijd) voor een monument-in-steen, doch voor een (wat veel gewichtiger is) monument-in-woorden.

e) Blijkens het publieke verslag van Curatoren der Theologische School over 1930/31 (29/30 Juni)

is nota bene door de Kamper professoren ADVIES van de CURATOREN gevraagd ten aanzien van de vraag, of zij zouden gaan naar Papa. De Curatoren zijn Dr Kaajan bekend; zij zullen wel hebben onderzocht naar den grondslag der jubileerende hoogeschool.

f) De herdenking van een hoogeschool-met-grondslag is wat anders dan een Calvin-herdenking in bond met niet-calvinisten.

g) De hoogleraren Bouwman en Hoekstra, zijn, nadat ze volgens curatoriaal advies naar Papa getogen zijn, tot honorair hoogleraar aldaar benoemd. Prof. Hoekstra kreeg bovendien die benoeming te Saraspatok, eveneens in Hongarije. Hetzelfde overkwam de hoogleraren Grosheide en Noordtj. „De Heraut” van 11 Oct. 1931, déze benoeming meldende, gaf de gronden aan. Het was een antwoord van Hongarije, door een eenzijdige daad, op een eenzijdige daad die van Nederland uit geschied was. De Parijsche herdenking is als totaal ter sprake gebracht in zoverre een gemeenschappelijke huldiging van Calvin plaats had. Een eenzijdige daad, beantwoord door een andere eenzijdige, is wat anders dan een gemeenschappelijke. Goed onderscheiden.

h) De curatoren van de Theol. School hebben officieel de zaak gerapporteerd ter generale synode van Middelburg. Ieder kan er dan over praten, en critiseeren. Hier wordt van de laatste overwegingen rekenschap gegeven, als het gevraagd wordt.

i) Prof. Hepp heeft, „De Reformatie”, 24 Aug. 1928, opgemerkt, dat „liberaal” in Hongarije niet dezelfde beteekenis heeft als in Nederland; dat men het Hongaarsche liberalisme het best kan vergelijken met het Engelsche; dat het geen eenheid is.

j) Ten aanzien van Prof. Antal merkte hij op, dat hij in Hongarije tot de uitzonderingen behoort; dat hij uitgesproken modernist is, gehuwd met de dochter van Opzoomer, en daardoor toegankelijk geworden voor de beginselen der modernistische theologie, gelijk ze zich in ons vaderland ontwikkeld heeft. Dat hij daarin onder zijn landgenooten vrijwel alleen stond (in Parijs staat Prof. Lecerf vrijwel alleen, net omgekeerd, K. S.); dat hij in zijn modernistisch water heel wat gereformeerden wijn deed (Ref. 9 Nov. 1928).

k) Prof. Antal vertaalde den Catechismus van Van Oosterzee in 't Hongaarsch; hoeveel dominees zouden daar wekelijks in neuzen, ook onder ons?

l) Prof. Antal is sedert 1924 bisschop, de Heeren Hoekstra en Bouwman gingen in 1931, op curatoriaal advies.

m) Ik zelf ben indertijd lid der N. C. S. V. geweest. Thans waarschuw ik de studenten ertegen. Huichelaar? Welneen, er is heel wat veranderd in dien tijd. Zoo is het ook hier. We hebben sedert 1931 een Calvinistenbond en een Calvinistencongres gehad. En onze roeping weer in moeten denken, om wat goeds te geven aan wie buiten zijn.

n) Ik vind dit artikel vervelend. Maar ik vind misverstand funest. En daarom geef ik zoo breed antwoord.

K. S.

Literaire kanteekeningen.

De dialoog in de christelijke literatuur.

II.

De realistische dialoog.

De meesten onzer auteurs geven in hun romans en novellen een realistischen dialoog. Onder „realistisch” hier te verstaan: natuurgetrouw.

Na Johanna Breevoort, in wier eerste werken vooral, uitstekende dialogen voorkomen, kwam G. Schrijver, wiens „De Lichte Last” zeker als de beste voor-oorlogse christelijke roman blijft gelden, typische na-bloei van het tactiger-realisme met een uitvoerigen dialoog, nauwkeurig nagesproken, doch immer beziel.

Een latere auteur als mevrouw G. Sevensma-Themmen ziet evenmin tegen langere dialogen op. In haar, welke ik zou willen noemen „religieuze” romans „Het Vergeten Deel”, en „Daden die keeren” komen vele „verstandige” gesprekken voor, die aan kleur en zeker aan spanning hebben ingeboet, vergeleken bij haar eerste werk „De andere weg”. Reeds eerder is gewezen op het gevaar, dat de dialoog van deze auteur wordt bedreigd door zelf-gesmede boeien.

Het is bovenal dit gevaar, dat alle auteurs, die zich wagen aan uitvoerige dialogen, op de hielen zit: dat de personen niet meer spreken naar eigen aard, dat het teveel de stem van den auteur wordt, en er nauwelijks meer verschil in toon valt waar te nemen. Met een variant op „het” preekt, zou men kunnen zeggen „het” spreekt hier.

Met de allerjongste vrouwelijke auteurs is het nog veel erger gesteld. Zij allen varen nog, behoudens een enkele uitzondering, volop in den

breeden stroom.

Inderdaad van verlenen durft mak kunnen re

Er is e heeft dat d slecht pas Voor wi en de dia middel. D van het g

In „Kon ge een v die zich modern de tucht „gaan” in beek. Zijn hijv. in hel dat met v scène uit

De dialo waarin de houdl.

Doch o een goed hem in st komen, en Marietje T van de beg dan het g Broertje, l groeten ze den dood.

Ze liep heel pijn „Ze is ruw zelfs Bert h „t Was een opge „Ze wa „Tenn „Mit z „Weer z

nog zou „t Eenige de kale slaan — paster. Be afstand. hualde teveren j

„Lus j eel j z „Ieder te bakke Het ge de krach De bar Charrela „Nou. reis mou „Bezo In het vernam

Wat de is niet all er van is leed, dat, dachtigen wereld is En is d dat hij on zelf en bi

In een voudige k om de r de schrijv ontpopt l bare volk

Bij Mu Rijnsdorp literaire taalschoo Zijn we stuk „dia slecht fig Mulder als die v

Doch e in. Hij, d als nood ook gevo 1935 and 1910. Dat Hij stat dat men, meer on maken in zelf.

Zijn la is getitel werk he loozenvre Lééft dit